

**ГРАВЧЕНКО ВАЛЕРІЯ**, студентка II  
курсу факультету менеджменту і бізнесу  
ВП «МФ КНУКіМ»

## **ТВОРЧИСТЬ Т. ШЕВЧЕНКА – ЗГУСТОК ДОБРА І ПРАВДИ**

Він був сіячем і вирощувачем духовних якостей народу. Він вірив, що є сила, котрій треба поклонятися, бо вона врятує людство від морального і духовного спустошення, виродження, збідніння. Цією силою є Бог.

Творчість Т.Г. Шевченка досліджували багато літературознавців, мовознавців, відатних особистостей, письменників. Одним із них у 80-их рр. був І. Франко – найвидатніший дослідник Шевченкової спадщини, а також невтомний перекладач, видавець і популяризатор Шевченкових творів. Поетичною творчістю Шевченка Франко захоплювався від ранніх юнацьких років, вивчивши напам'ять майже всього "Кобзаря".

Творчість Шевченка цікавила І. Франка усе його життя. Та ще більше Шевченкові твори цікавили його як дослідника. Це один з рідкісних випадків, коли один талановитий письменник вдивляється у творчу практику своїх колег як критик та літературознавець. Іван Франко мав намір глибоко проаналізувати Шевченкову творчість, зіставляючи її з літературним процесом того часу. Його перша шевченкознавча розвідка «Причинки до оцінення поезій Тараса Шевченка», надрукована у львівському журн. «Світ», мала, однак, виразне ідеологічно-полемічне спрямування, чим пояснюється тогочасний підхід Франка до поеми «Гайдамаки» і його інтерпретація поем «Сон» і «Кавказ» Про ґрунтовність вивчення творчості Т. Шевченка свідчить і той факт, що 1888 р. І. Франко вирішив писати докторську дисертацію, у якій мав розглядати творчість геніального українського поета періоду «трьох літ».

Узявши за мету дослідити політичну поезію Т. Шевченка 1844-1847 рр., І. Франко водночас мав намір розглянути також ранню поезію Т. Шевченка, особливо ті думки про Україну, Польщу, Московщину і Слов'янщину, які висловлені в багатьох поемах. Однак І. Франко змушений обрати іншу тему для дисертаційного

дослідження. Причиною відмови був професор О. Огоновський, який боявся політики. Докторська студія І. Франка мала бути завершена у Віденському університеті. Віденський професор В. Ягич також порадив І. Франкові змінити напрям дослідження і взяти тему з порівняльного слов'янського літературознавства. У 90-х роках XIX ст. І. Франко береться за вивчення окремих аспектів творчості Т. Шевченка у зв'язку з проблемами історії української літератури. Шевченкознавчий дискурс Івана Франка середини 90-х років XIX ст. позначений етапною працею, що має назву «Наймичка» Тараса Шевченка.

І. Франко робить літературно-критичний аналіз Шевченкових «Наймичок» (поєми і повісті). Дослідник глибоко трактує особливості епічного та ліричного способу зображення, що яскраво проявилися у цих творах. Цим зумовлені також композиційні особливості згаданих поєми і повісті. Зокрема, у повісті, на думку дослідника, пролог і два перші розділи – це експозиція, якої немає у поємі. У цих розділах розповідається про Лукію, про те, як вона повертається з поля разом з жінцями, про її батьків, змальована місцевість

Франко вважав, що основною ідеєю є сім'я – така, якою вона залишається в українських селах і хуторах. Сумирне сімейне життя, – це найбільша святість, і порушення цієї святості – нещастя для сім'ї, її найбільший гріх, вважає дослідник. Висновком, якого доходить І. Франко у праці про «Наймичку», є те, що в повісті Т. Шевченко має усі риси епіка, схильного до реалізму, натомість у поємі він – лірик. Тому в поємі описи і властиве оповідання він редукує до мінімуму, інколи навіть впадаючи у сухість, проте прагне ліричними акордами зворушити наше серце, викликати в нім чуття, аналогічні до тих, які є у персонажів поєми. Праця Івана Франка як дослідника творчості Тараса Шевченка і сьогодні зберігає своє значення, вона дає нам надійні наукові орієнтири в осмисленні феномену геніального поета у світовій культурі.

Революційній пафос творів поета значно вплинув на формування літературно-естетичних і суспільно-політичних поглядів Франка. У своїй літературній творчості він розвивав шевченківські традиції.

Як і для прозових творів “при створенні життєписів видатних письменників автора очікують безліч проблем, від вирішення яких

залежить художня довершеність твору, його історична достовірність». В основному вона складається з таких віршів, як "Шевченко і поклонники" (1880), "Могила Тарасова" (1884), "В ХХІІІ-ті роковини смерті Тараса Шевченка" (1884), "В двадцять п'яти роковини смерті Тараса Григоровича Шевченка" (1886). Помиляються ті дослідники, які відносять ці поезії до історико-біографічного жанру. Адже згадані посвяти не засновані на фактах з життя Шевченка. Насправді, їх доцільно розглядати лише як поетичні роздуми Каменяра про незабутнього Кобзаря. Говорячи словами Богдана Мельничука, ці роздуми І. Франка є своєрідною "спробою перекинути місток від минувшини до сьогодення, підкреслити невмирущість тих, хто віддав себе народові".

Справді, не вдаючись до вкраплення фактів з біографії поета у вірш "Шевченко і поклонники", І. Франко висміює псевдо-поклонників Кобзаря з табору галицьких «народовців», які, прикриваючись ім'ям Шевченка, проводили антинародну політику, виступав проти заборони його творів. У таких розвідках як «Тарас Шевченко і його заповіт»(1903), «Тарас Шевченко»(1891) Франко досліджував громадсько-політичну і творчу діяльність поета, формування його суспільно-політичних і літературно-естетичних поглядів, питання ідейно-художнього змісту і поезики його творів. Франко боровся проти фальсифікації творчості Шевченка, спрямовуючи свої виступи, в першу чергу, проти галицьких буржуазно-націоналістичних критиків-«народовців». У своїй роботі «Темне царство» дослідник наголошував на революційно-демократичному світогляді поета, його зв'язках з російським визвольним рухом і прогресивною російською літературою.

Звичайно, із зрозумілих причин у шевченкіані І. Франка інколи трапляються зміщення фактів, суб'єктивні оцінки окремих творів про минувшину тощо. Проте в цілому його роздуми про Кобзаря належать до класики. Нами тільки штрихами окреслені окремі їх грані. Але цим прагнули привернути увагу на всебічне узагальнення на цю тему спадку І. Франка.